

Groepsdynamiek

Goud in de klas

Tussen zomer- en herfstvakantie staat 'weer wennen aan elkaar' centraal in de klas. Ook al is de groep precies dezelfde als vorig schooljaar, de sfeer en de dynamiek kunnen toch ineens anders zijn. Aan de leerkracht om dat in goede banen te leiden, met spelletjes én met duidelijke regels. Leerkrachten Arthur en Barry leggen uit hoe zij dat aanpakken – en hoe u als ouder ook kunt helpen.

De eerste weken van het schooljaar worden de 'gouden weken' genoemd. Wat is anders in die weken dan daarna?

Arthur: "Dit is de belangrijke groepsvormende periode waarin kinderen opnieuw hun plek vinden in de klas. Hoe gaat het hier bij deze meester of juf? Hoer ik nog bij hetzelfde groepje als vorig jaar? Ik geloof erg in investeren in dat 'wij-gevoel' in de eerste weken. Ik werk bewust aan een goede relatie met en tussen de kinderen. Per slot van rekening moeten we het de rest van het schooljaar met elkaar gaan doen."

Barry: "In één zomer kan er veel veranderen. De een maakt een enorme groeispurt door, bij de ander verandert er iets in de thuissituatie, nog een ander is ineens stapelverliefd op dat ene meisje in de klas. Een paar nieuwe kinderen in de groep kunnen de dynamiek ook helemaal omgooien. Het is belangrijk om hier de tijd voor te nemen en elkaar goed te leren kennen."

Op welke manier werk je daaraan?

Arthur: "Het uitgangspunt is dat je plezier hebt met elkaar. Dat kan op heel verschillende manieren en je kan het integreren in je gewone les. De ene keer doen we iets met een bal, de andere keer een spel in de kring."

Barry: "Wij hadden het vandaag over 'wereldse kinderen'. Hier en op de andere Amsterdamse scholen waar ik werk kom ik werkelijk alle culturen tegen, en ik benoem ook steeds hoe blij ik ben met die rijke verschillen. Bolivia, Japan, Algerije – kinderen van allerlei achtergronden zitten bij elkaar in de klas en ze kunnen daar allemaal wel iets bijzonders over vertellen. Het versterkt de band als je meer van die ander weet."

Barry van der Kuinder werkt sinds vorig schooljaar bij de Piet Hein. Hij staat 4 dagen voor de klas in groep 6B. De vijfde dag werkt hij als invalleerkracht bij andere en heel verschillende scholen. Hij heeft 24 jaar ervaring in het onderwijs. "Iedere zomervakantie vraag ik me twee dingen af: vind ik het nog leuk en kan ik het nog? Het antwoord is tot nu toe altijd: ja en ja."

Bij de Piet Hein werkt iedereen met dezelfde methoden en uitgangspunten. Merken de kinderen dan veel verschil in hun nieuwe leerjaar?

Arthur: "Ik weet zeker dat we allemaal dezelfde waarden en regels hanteren, maar ieder van ons geeft er toch een eigen draai aan. Je doet als leerkracht wat bij jou past. De een zit wat strakker bovenop de regels, de ander kan meer meebuigen zonder dat het uit de hand loopt. In dit werk neem je je persoonlijkheid mee."

Barry: "Dat is ook juist goed. Ook wij zijn allemaal verschillend en dat werkt door in hoe we voor de klas staan. Daar leren de kinderen van. Tegelijk: regels zijn regels. De leerlingen kennen die maar al te goed en daarover bestaat geen discussie. Houden ze zich daar bewust niet aan - uitlokken hoort er ook bij op deze leeftijd - dan mogen ze de regel van mij desnoods een keer of twintig opschrijven. Reageert er eentje echt vervelend naar een klasgenoot: maak maar een excuusbriefje."

Hoe bereid je je voor op de nieuwe groep?

Arthur: "Voor de zomervakantie krijgen we een uitgebreide overdracht van onze collega. Daar hebben we een vast format voor, waarin we per leerling beschrijven wat het kind nodig heeft. De resultaten van ieder kind staan in ParnasSys, dus die kunnen we ook inzien. Enerzijds is het goed om al iets over de kinderen en de groepsdynamiek te weten, anderzijds ben ik wel terughoudend in hoeveel ik wil weten van tevoren. Ik ondervind het graag zelf, ik wil niet al met een vastomlijnd beeld starten."

Barry: "Heeft een kind een leerstoornis of -achterstand, dan moet je dat natuurlijk weten. In dat geval is er ook een dossier. Verder hoeft een overdracht voor mij niet te gaan. Er schuilt altijd het gevaar in dat je je eigen subjectieve beleving meegeeft, of in het slechtste geval: kwalificaties of stempels. Ik wil ieder kind en iedere groep met een *open mind* en frisse blik kunnen ontvangen. Iedereen begint bij mij het schooljaar met een *clean sheet*."

Hoe bereid je jezelf voor op het nieuwe schooljaar?

Arthur: "Ik steek daar veel tijd en energie in. Ik voel me beter en start beter als ik goed voorbereid ben. Ik leer bijvoorbeeld van tevoren de namen van de kinderen al uit mijn hoofd. Dat geeft hen het gevoel dat ik ze al een beetje ken en het maakt dat ik me in de klas op andere dingen kan concentreren."

Barry: "Ik stel mezelf elke zomer dezelfde twee vragen: vind ik het nog leuk, en kan ik het nog? Ons vak is prachtig maar ook heel intens. Heb ik daar nog wel de energie voor? Voor de bureaucratie die er ook bij komt kijken: niet echt. Maar dan zie ik die kinderen weer de klas binnenkomen en dan weet ik gewoon: ja, dit is superleuk, hier krijg ik energie van."

Heb je het als leerkracht wel eens moeilijk?

Arthur: "Als beginnend leerkracht zeker. Ik vind het bijvoorbeeld moeilijk om te zien als kinderen hard en onhebbelijk zijn naar elkaar. Dat wil ik dan graag en snel veranderen, maar zo werkt het niet. Soms speelt zo'n dynamiek al jaren in een groep. Ik heb geleerd dat ik blij moet zijn met de stukjes terrein die ik hierin kan winnen. Een collega zei: je ziet ze maar zes uur per dag, accepteer dat je rol beperkt is. En zo is het natuurlijk ook. Wat in het begin ook een valkuil is, is dat je veel 'samen met' de kinderen wilt doen, in plaats van 'erboven te staan'. Het mag plezierig en gezellig zijn, maar als leerkracht ben je nooit een gelijke."

Barry (lacht): "Nou, je hebt ze anders prima bij mij afgeleverd, hoor. En inderdaad, je moet op elk moment boven de materie blijven staan, want kinderen voelen het haarfijn aan als je niet zeker bent van je zaak."

Arthur: "De ene groep is ook de andere niet. Wat dat betreft ben je als leerkracht zelf nooit uitgeleerd, denk ik."

Arthur ten Haring werkt ook sinds vorig schooljaar bij de Piet Hein. Hij geeft fulltime les in groep 5B. Hij is zij-instromer en stond voorheen als jurist slachtoffers van misdrijven bij. Over zijn keuze voor het onderwijs zegt hij: "Kinderen gedurende het jaar zien groeien - qua vaardigheden, qua resultaten, maar ook sociaal - dat geeft een enorme kick."

Is dat ook een onderwerp onder leerkrachten?

Arthur: “Zeker. Ik heb veel gehad aan mijn directe groepscollega’s Bart en Merith. Maar ook de intern begeleiders en andere collega’s vroegen mij geregeld hoe het ging. Als ik ergens tegenaan liep, kon ik altijd wel bij iemand terecht. Ik voelde me hier vanaf dag één veilig om vragen te stellen en hardop te twijfelen. Dat is heel waardevol en dat is zeker niet overal zo.”

Barry: “Je voelt het in elke school meteen al in de koffiekamer: kan ik hier iets delen of zit iedereen op zijn eilandje? Hier vind ik het team heel hecht. Onze ‘vrijmibo’ is een goed voorbeeld: we bespreken daar van alles met elkaar. En als je iets persoonlijks kunt delen, voel je je ook vrijer om je professionele vragen uit te spreken.”

Kunnen ouders nog een rol spelen in het succes van de gouden weken?

Barry: “Ja, door ervoor te zorgen dat de kinderen op tijd in de klas zijn en zelf op tijd weg te gaan. Dat klinkt misschien onaardig, maar het is moeilijker starten voor ons als er afleiding is van ouders in de klas. Of als we onze instructie beginnen en na vier, acht, dertien en nog een keer na twintig minuten onderbroken worden door laatkomers.

Verder blijft het belangrijk om te vragen hoe het ging op school, en je niet te laten afschepen met ‘leuk’. Vraag vooral door: wat heb je gedaan, vertel eens, dat spelletje ken ik niet? Die aandacht is zo belangrijk voor kinderen. Ik doe dit thuis met mijn eigen pubers ook nog steeds.”

De themaniewsbrieven zijn een initiatief van het team van de Piet Hein om u te informeren over de onderwijskundige keuzes en het werk achter de schermen. Is er een onderwerp waar u meer over wilt lezen in een volgende themaniewsbrief? Uw suggesties en vragen zijn van harte welkom: jan.wegman@basisschoolpiethein.nl.